

labirintusában így nehezen ismeri ki magát. Már pedig ez a könyv nemcsak a szakemberek számára készült, hanem szüksége van rá ma minden magyar embernek, különösen az elszakított területeken, ahol a magyarságnak harca legelemibb emberi jogaiért egy pillanatra sem szünetel. A mű a berlini Voggenreiter-cég tudományos sorozatában jelent meg, ami a legjobb biztosíték arra, hogy mindenhová eljuttatják, ahol magyarok élnek és küzdenek.

K. L.

Várkonyi Hildebrand: Tér és térszemlélet. (Symposion-könyvek 1. Pécs, 1925. Dunántúl-nyomda.) A Napkelet olvasói előtt már nem ismeretlen Várkonyi Hildebrand neve. Többek közt a Filozófiai Könyvtár Szent Tamás-kötetével kapcsolatban volt róla szó. Ugyanaz a kitűnő (s főként filozófusok közt — valljuk meg őszintén — elég ritka) tulajdonság mutatkozik jelen legfrissebb munkájában is, amely már a Szent Tamásról írottakat kitűntette: az egyszerű, könnyen érthető nyelv, a világos fejtegetés, a nagy problémákról is természetesen író, minden nagy-képűséget s homályt kerülő, de azért sehol el nem sekélyesedő tudós-toll. Maga a cím: *Tér és térszemlélet* alkalmas arra, hogy sok olvasót elriasszon, de ebben az esetben tévesen következtetnek szárazságra, érthetlenségre. Ez a dolgozat csaknem oly érdekes, mint egy kis novella. A bölcsészeti kérdések iránt nem sok érzékkel bíró ember is meglepődve fogja észrevenni, hogy mégis csak — érti a filozófiát. Tekintettel arra, hogy a Symposion-könyvek — mint ez az első szám előszavából kitűnik — azt a célt tűzték ki, hogy «segíteni akarják a magyar szellemi életnek minél gyökeresebb átrendülését egy jól értelmezett ideális

kultúrába», nincs is nagyobb dicséret, amellyel ezt az első értekezést ki lehetne tüntetni, mint az előbbi.

Várkonyi a tér és térszemlélet-problémákat kizárólag filozófiai-metafizikai oldalról akarja megvilágítani. Világos elrendezéssel emel ki jellegzetes, fő megoldási csoportokat, típusokat (aristotelesi, kanti, newtoni) és nagyon szerencsésen hangsúlyozza több helyen is, «hogy a térszemléletek pszichológiai elméletei mily lényegesen függenek metafizikai és ismeretelméleti előfeltételektől». «Más a természetfizikája Aristotelesnek, mint Kantnak vagy Newtonnak, következésképp egy világ fogja elválasztani térszemléleti fölfogásukat is.» Érdekes lenne épen ezen a ponton belevonni a felsőbb matematikát is a kutatásokba s a Bolyai-geometriát meg Einstein-elméletet metafizikai oldalról megvilágítani.

Az értekezés második fele kizárólag az úgynevezett nativista empirizmussal foglalkozik. Végeredményként a szerző a következő térszemlélet-meghatározást adja: a térszemlélet az anyagi tárgyaknak, vagyis a reális térnek háromirányú kiterjedéséről szerzett és kidolgozott érzetek együttese. Eszerint a meghatározás szerint tehát «a térszemlélet nem egyszerű érzet, sem pedig képzet, szóval nem pszichikai 'elemi' jelenség, hanem nagyon is komplikált együttes; tehát a lelkiélet magasabbrendű jelenségei közé tartozik».

A füzetet minden gondolkodó olvasónak melegen ajánlhatjuk, de egyben a Symposion I. kötetére is főlhívhatjuk a figyelmet, melynek tartalmából kiemelhető: Nagyfalusi Jenő, Óda Kölcseyhez. Várkonyi H., A keresztény filozófia szerkezete. Várkonyi N., A francia szellem. Kecskeméti Pál, Az idealizmus útjai.

Koszó János.